



ALAI Česká republika
IČ: 01603671 DIČ: CZ01603671
Voršilská 130/10, 110 00 Praha

Ministerstvu kultury
odb. autorského práva
c/o Adéla Faladová
Milady Horákové 139
160 41 Praha 6

doporučeně, e-mailem

Praha 9. 6. 2015

Stanovisko ALAI Česká republika k návrhu zákona, kterým se mění autorský zákon

Vážení,

dovolujeme si zaslat stanovisko ALAI Česká republika k návrhu novely autorského zákona připravované v gesci ministerstva. Stanovisko bylo podrobně projednáno a přijato jednomyslně správní radou ALAI Česká republika ve složení Zuzana Císařová, Rudolf Leška, Jakub Menčl, prof. Ivo Telec, Petra Žikovská.

ALAI Česká republika má předně za to, že navrhovaný zákon, zejména pak jeho ustanovení představující transpozici směrnice o kolektivní správě, by zasluhoval další důkladnou legislativní práci, včetně přizpůsobení se terminologii nového občanského práva, a že postoupení návrhu zákona do další fáze legislativního procesu není za stávající situace na místě.

Pro případ, že předkladatel na projednání návrhu v nynější podobě trvá, vědomi si pilnosti věci, omezujeme své stanovisko toliko na ty body, které považujeme z hlediska autorskopravní teorie i praxe za nejzásadnější, případně zjevně chybné. Současně připomínáme rovněž stanovisko prof. Ivo Telce ze dne 31. 5. 2015 a jeho doplnění ze dne 1. 6. 2015, které má již ministerstvo k dispozici a za kterým ALAI Česká republika stojí a připojuje je přílohou.

Nyní k některým problematickým ustanovením (uváděno dle ustanovení autorského zákona ve znění po navrhované změně):

§ 23 AZ

V čl. I. bodu 15. návrhu zákona se navrhuje změna na „V § 23 se věty druhá a třetí zrušují.“.

Podle názoru ALAI není důvod na vyjmutí z autorskopravní ochrany (systémově nevhodně zařazené do § 23 AZ) u zpřístupňování děl pacientům při poskytování zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních. Toto ustanovení je v rozporu s unijním právem (čl. 5 informační směrnice) a mezinárodními závazky České republiky.

§ 24 AZ

V čl. I. bodu 18. návrhu zákona se navrhuje změna na „V § 24 odst. 1 se slovo „soustavně“ zrušuje.“ a čl. I. bod 20. návrhu zákona se navrhuje vypustit.

Pojem prodejní cena vznikl patrně nesprávným překladem anglického sale price. Česká právní terminologie používá v tomto případě tradičně pojem kupní cena.

§ 25 AZ

V čl. I. bodu 22. návrhu zákona se navrhuje změna na „V § 25 odst. 4 se věta druhá ruší a v odst. 5 se v druhé větě se slova „v bodech 6 a 7“ nahrazují slovy „v bodě 6“.

Ustanovení „Pro výpočet výše odměny [...] se pravděpodobný počet těchto přístrojů stanoví na 20 %“ je legislativně-technicky velmi problematické, neboť pravděpodobný počet přístrojů je otázkou skutkovou. Jedná se tedy svým způsobem o právní fikci nebo o nesystematickou cenovou regulaci, která postrádá potřebné ústavněprávní zdůvodnění [srov. náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl.ÚS 24/99 ze dne 23. 5. 2000: [n]ezbytnou součástí demokratického právního státu je i ochrana svobody smluvní vůle, jež je derivátem ústavní ochrany práva vlastnického dle čl. 11 odst. 1 Listiny (jehož základním komponentem je ius disponendi). Cenová regulace je proto opatřením výjimečným a akceptovatelným pouze za zcela omezených podmínek. Takové podmínky vymezuje v českém právním řádu zejména zákon o cenách, který připouští cenovou regulaci pouze, je-li trh ohrožen účinky omezení hospodářské soutěže, vyžaduje-li to mimořádná tržní situace, vyžaduje-li to veřejný zájem spočívající v udržení vyváženého postavení prodávajícího a kupujícího u zboží zcela nebo zčásti dotovaného z prostředků státního rozpočtu nebo z jiných veřejných rozpočtů, jakož i v některých dalších zvláštních případech (§ 1 odst. 6 zákona o cenách).

§ 26 AZ

V čl. I. bodu 18. návrhu zákona se navrhuje vypustit úpravu věty druhé.

Svěřením správy „děl audiovizuálně užitých“ Státnímu fondu kinematografie dojde k značné právní nejistotě a zmatku, neboť nebude zřejmé, práva k jakým dílům vlastně SFK spravuje. Dílem audiovizuálně užitým je jakékoli autorské dílo, ať již preexistentní či vytvořené přímo pro audiovizuální dílo. Není zřejmé, jak by se postupovalo v případě děl filmové hudby, děl literárních (sloužících jako předloha audiovizuálního díla, tj. zařazených do AVD a tedy audiovizuálně užitých) a pod. Úprava je krokem zpět, byť vedena dobrým záměrem umožnit SFK licencovat audiovizuální díla jako celek, tj. včetně všech složek.

§ 29 AZ

Čl. I. bod 27. návrhu zákona se navrhuje vypustit.

Právní úprava zákona o vysokých školách (u níž samotné by novelizace z hlediska autorskoprávního a civilistického – např. otázky vážnosti vůle u aktu poskytnutí oprávnění vysoké škole – byla na místě) není per se v kontradikci s autorským zákonem a je nutno ji

vykládat v souladu s autorským zákonem a mezinárodním právem autorským. Stanoví-li např. zákon o vysokých školách, že vysoká škola zveřejňuje závěrečné práce, pak výkladem § 37 AZ lze dospět k závěru, že tak může činit půjčováním na místě samém. K novele § 29 AZ proto není důvod. Z hlediska požadavků na konciznost právní úpravy a na mezinárodní právo autorské (třístupňový test) nutno trvat na tom, aby veškeré výjimky z práva autorského byly formulovány výlučně v autorském zákoně.

§ 30a AZ

Čl. I. bod 30. návrhu zákona se navrhuje vypustit.

Ustanovení ukládající knihovně pořizující na objednávku jiné osoby tiskovou rozmnoženinu díla, aby takovou rozmnoženinu pořídila pouze „z nehmotného podkladu“ není namístě. Takovou rozmnoženinu lze naopak poříditi pouze z hmotného podkladu, totiž z knihy či listiny samotné. Pokud byl záměr předkladatele jiný, nutno jej objasnit.

§ 37 AZ

V čl. I. bodu 35. návrhu zákona se navrhuje změnit navrhované znění odstavce 2 takto: „Není-li knihovna právnickou osobou, nýbrž částí svého provozovatele vymezenou jeho vnitřním předpisem pro knihovní služby, náleží knihovní licence provozovateli pouze v souvislosti s provozem knihovny.“.

Část provozovatele bez právní osobnosti nemůže nabývat právo a nemůže jí tudíž ani náležet knihovní licence.

§ 38f AZ

V čl. I. bodu 51. návrhu zákona se navrhuje změnit navrhované znění takto: „§ 38f se zrušuje.“

Ustanovení § 38f AZ je v rozporu s informační směrnicí a mezinárodními závazky republiky. Lze si představit argumentaci, že se jedná o minoritní výjimku umožněnou čl. 5 odst. 3 písm. o) informační směrnice, nicméně toto ustanovení se vztahuje toliko na takové výjimky, které existovaly v právních řádech členských států v době účinnosti směrnice (v případě ČR v době přistoupení k EU), zatímco toto ustanovení bylo v rozporu s unijním právem vloženo do autorského zákona novelou v roce 2006.

§ 40a AZ

V čl. I. bodu 57. návrhu zákona se navrhuje doplnit do odst. 1 větu „Přiměřené zadostiučinění může spočívat i v peněžitém plnění.“ a změnit navrhované znění třetího odstavce § 40a a doplnění nového odstavce 4 (rozhodne-li se předkladatel vůbec zavádět nový právní termín „odškodnění“) takto:

„(3) Soud stanoví výši odškodnění paušální částkou nejméně ve výši dvojnásobku odměny obvyklé za získání licence k příslušnému užití díla v době neoprávněného zásahu do práv autora.

(4) Promlčecí lhůta k uplatnění nároku na odškodnění neběží po dobu, po kterou se autor u soudu domáhá nároku na sdělení údajů podle § 40 odst. 1 písm. c) a po kterou probíhá výkon takového rozhodnutí soudu.“

Ustanovení § 40a AZ je v navrhovaném znění nevhodnou transpozicí čl. 13 směrnice o vymáhání práv z duševního vlastnictví. Čl. 13 směrnice dává členským státům širokou diskreci při transpozici. Slova „může na návrh ve vhodných případech“ jsou zavádějící, neboť není jasný způsob rozhodování, přitom možnost úvahy soudu vyplývá již ze samotného slova „nejméně ve výši“ a z předcházejícího odstavce. Proto by měla být použita stejná formulace jako ve větě druhé, tj. „Soud stanoví“, což znamená, že nejméně v této výši stanovit musí, ledaže by šlo o případ podle věty druhé. Ostatně ani samotný návrh zákona není důsledný (u přihlédnutí k jiným než hospodářským hlediskům v odst. 2 kritérium „vhodnosti“ neuvádí, ač směrnice je zmiňuje i zde i v jiných případech). Kritérium „vhodnosti“ uvedené ve směrnici směřuje spíše vůči členským státům, které mohou v rámci své diskrece zvolit, jaké případy považují za vhodné upravit tímto způsobem. Konečně vyškrtnutí věty o nižším odškodnění u tzv. nevinného porušitele je zdůvodněno tím, že dle čl. 13 odst. 2 směrnice se jedná toliko o možnost, nikoli povinnost členského státu. Jestliže by se předkladatel přesto pro takovou formulaci rozhodl, pak lze pouze doporučit, aby uvedl výslovně, že se vztahuje na porušovatele v dobré víře „prokáže-li, že nevěděl ani nemohl vědět“ o zásahu do práv třetí osoby.

Navrhuje se doplnit ustanovení odst. 4, bez něhož jsou informační nároky dle odst. 1 písm. c) v praxi zcela nepoužitelné a proto také nevyužívané v České republice (do doby získání a vymožení rozsudku o právu na informace se nárok ve věci samé promlčí).

§ 107 AZ

V čl. I. bodu 76. návrhu zákona se navrhuje vypustit v navrhovaném znění § 107 odst. 6 druhou větu.

Vzhledem k zákonnému monopolu kolektivní správy je vyloučeno, aby uživatel poskytl po vypovězení smlouvy o zastupování s kolektivním správcem jinému kolektivnímu správci smlouvou oprávnění k zastupování v rozsahu povinné kolektivní správy.

§ 123 AZ

V čl. I. bodu 76. návrhu zákona se navrhuje upravit v navrhovaném znění § 123 odst. 1 písm. b) takto: „b) domáhat se vlastním jménem na účet nositelů práv nároku na náhradu škody, nároku na vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného výkonu kolektivně spravovaného práva, nároku na zdržení se neoprávněného výkonu kolektivně spravovaného práva, nároku na zákaz ohrožení kolektivně spravovaného práva, nároku následků zásahu do kolektivně spravovaného práva a nároku na zákaz poskytování služby, kterou třetí využívají

osoby k porušování nebo ohrožování kolektivně spravovaného práva, ledaže se nositel práva, je-li k tomu oprávněn, takového nároku domáhá sám nebo je to nehospodárné,“.

Doposud bylo v právní úpravě palčivě vnímáno, že kolektivní správce nemá jasnou aktivní legitimaci ve sporech o ohrožení práva či u odstraňovacích nároků, jakož i u nároku na zákaz služby (tzv. zprostředkovatelé, zejména v prostředí internetu), a to přitom paradoxně za situace, kdy je zrovna kolektivní výkon těchto práv nejvhodnějším procesním řešením.

§§ 150 – 152 AZ

V čl. I. bodu 76. návrhu zákona se navrhuje vynechat navrhovaná ustanovení §§ 150 – 152.

Ustanovení o nezávislém správci práv je vyloučeno zákonným monopolem kolektivní správy. Dle směrnice nezávislý správce práv vykonává tutéž činnost jako kolektivní správce (s tím rozdílem, že tak činí za účelem zisku, nikoli jako nezisková organizace ovládaná autory). Z českého autorského práva nicméně vyplývá, že činnost kolektivního správce může vykonávat pouze jeden kolektivní správce pro jeden druh díla a určitý způsob jeho užití. Vzhledem k tomu, že směrnice neruší zákonný monopol kolektivní správy, není dle názoru ALAI nutná transpozice ustanovení o nezávislém správci práv do českého právního řádu, neboť žádný v České republice ex lege působit nemůže.

§ 105b

V čl. I. bodu 76. návrhu zákona se navrhuje vynechat navrhovaná ustanovení § 105b odst. 1 písm. d) a e).

Ustanovení písm. d) je v rozporu se zásadou zákazu trestání za dluhy (byť tato zásada není absolutní a v ústavní rovině je vyjádřena toliko zákazem vězení pro dlužníky, je v českém správním právu obecně respektována) a ustanovení písm. e) považujeme za redundantní vzhledem k našemu vyjádření k § 150 výše.

Přechodná a závěrečná ustanovení

V návrhu zákona postrádáme přechodná ustanovení, která by stanovila, že právní poměry vzniklé do dne účinnosti novely (míněno právní poměry z deliktů) se spravují dosavadní úpravou. Ohledně účinnosti navrhujeme tuto stanovit na 1. leden 2017, v krajním případě 1. 1. 2016, mj. vzhledem k nutnosti úpravy zakladatelských právních jednání u organizací kolektivní správy.

Děkujeme Vám za pozornost, kterou jste věnovali našim připomínkám.

Za ALAI Česká republika,

Rudolf Leška, předseda